

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ІННОВАЦІЙНИМ ТИПОМ МИСЛЕННЯ

THE PRESENT-DAY EDUCATIONAL TRAINING TECHNOLOGIES

Азізова Катерина (Україна)

канд. екон. наук, доцент кафедри банківської справи,
провідний фахівець відділу забезпечення
якості освіти та інноваційного розвитку
ХНЕУ імені Семена Кузнеця
azizova_em@mail.ru

ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ВИЩИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Azizova Kateryna (Ukraine)

EVOLUTION OF APPROACHES TO MANAGING OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Напрямки розвитку вищого навчального закладу, особливості та результати функціонування, конкурентноздатність і лінія поведінки безпосередньо пов'язані з якістю управління функціонуванням і розвитком вищого навчального закладу (ВНЗ). На межі ХХ та ХХІ ст. спостерігається криза менеджменту та необхідність зміни управлінської парадигми. Можна зазначити, що уявлення про дійсність у галузі управління, які склалися у фахівців і менеджерів, перестають відповідати їй самій і заважають економічному та соціальному прогресу. Криза управління — це первопричина кризи вищого навчального закладу, свідчення того, що знання застаріли та концепції, на які спирається практична діяльність, потребують перегляду. З'являється необхідність у новому осмисленні явищ, подій, фактів. Криза управління виникає, коли система управління не може розпізнати, правильно оцінити ситуацію і прийняти відповідне ефективне рішення. Відсутність необхідного різноманіття можливостей системи управління примушує управляти складним об'єктом, як простим, ігноруючи його суттєві особливості. Тому виникає необхідність у впрова-

дженні інтегрованої системи інформаційно-аналітичної і методичної підтримки прийняття управлінських рішень у всіх функціональних сферах діяльності ВНЗ.

Однак для того, щоб визначити основні положення системи управління функціонуванням і розвитком ВНЗ необхідно, перш за все, визначити сутність понять «управління» та «управління ВНЗ».

На основі аналізу еволюції теорій управління можна виділити такі підходи [1—6] щодо управління:

Концептуальний підхід. Він об'єднує теорію наукового управління, класичну адміністративну теорію управління і теорію бюрократичного управління. На зміст цих теорій вплинуло зростання ринку, збільшення розмірів установ і зменшення ролі власника в управлінні, в них управління розглядалось як чітко визначена послідовність дій, цьому підходу притаманні система розподілу праці, численні правила, раціоналізація роботи установи та ігнорування соціальних аспектів управління.

Поведінковий підхід охоплює теорію людських відносин, поведінкові концепції управління (теорія «X», «Y», «Z») і теорію обмеженості. Основою цього підходу є людина та відносини між працівниками в ході спільної роботи.

Системний підхід — це кількісна теорія управління і теорія управління «7-S»: розгляд управління як системи, що складається із взаємопов'язаних частин.

Ситуаційний підхід — це сучасні теорії управління і теорія Уільямсона. В сучасних умовах цілі управління можуть задаватися по мірі виникнення непрогнозованих проблем в управлінні, які потребують швидкого вирішення.

Необхідно зазначити, що немає єдиної точки зору на визначення поняття управління. Так, у загальному розумінні управління розглядається як елемент, функція організованих систем різноманітної природи (біологічної, соціальної, технологічної), що забезпечує збереження їх певної структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію програми, мети діяльності [7, с. 33, Т. 27].

В енциклопедії під редакцією С. Мочерного міститься визначення управління як впливу на процес, об'єкт або систему для забезпечення її стійкості або переходу з одного стану до іншого у відповідності до вибраних цілей [8, с 731].

У словнику під редакцією А. Н. Азріліяна та в словнику сучасних економічних і правових термінів дається таке визначення: управління — це керівництво, спрямування чиєїсь діяльності; процес планування, організації, мотивації та контролю, що необхідний для формування та досягнення цілей організації [9, с. 499;

10, с. 761]. Управління визначається і як цілеспрямована дія, яка необхідна для узгодження спільної діяльності людей [11, с. 501].

Також управління трактується як процес координації різної діяльності з урахуванням цілей, умов виконання та етапів реалізації [12, с. 1069].

На думку класика управління А. Файоля, воно представляє собою процес передбачення, організації, координації, контролю, необхідний для формування і досягнення цілей організації [13].

У монографії Д. А. Новікова під управлінням розуміється дія на керувану систему з метою забезпечення необхідної її поведінки [14, с. 9].

В. С. Пономаренко визначає управління як процес організації такої цілеспрямованої дії (впливу) на об'єкт (систему), в результаті якого об'єкт переходить у потрібний цільовий стан. Іншими словами, управління можна трактувати як цілеспрямоване втручання в хід процесу [15, с. 634].

У свою чергу, під управлінням навчальним закладом розуміють діяльність керуючої підсистеми, спрямована на створення прогностичних, педагогічних, психологічних, кадрових, матеріально-фінансових, організаційних, правових, ергономічних, медичних умов, необхідних для нормального функціонування і розвитку навчально-виховного процесу та реалізації цілей навчального закладу [16, с. 371].

З урахуванням викладеного, управління ВНЗ можна визначити як функцію ВНЗ, спрямовану або на збереженість сукупності властивостей, втрата яких приведе до руйнування системи, або на виконання певної програми ВНЗ, яка забезпечує стійкість функціонування та досягнення певної мети.

Список використаних джерел

1. Мильнер Б. З. Системный подход к организации управления / Б. З. Мильнер, Л. И. Евенко, В. С. Раппопорт. — М.: Экономика, 1983. — 224 с.
2. Мишин В. М. Исследование систем управления: учебник для вузов / В. М. Мишин. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 527 с.
3. Мьльник В. В. Исследование систем управления: учебное пособие для вузов / В. В. Мьльник, Б. В. Титаренко, В. А. Волочиенко. — 2-е изд. — М.; Екатеринбург: Академический проект, Деловая книга, 2003. — 352 с.
4. О'Шоннеси Дж. Принципы организации управления фирмой: монография / Дж. О'Шоннеси. — М.: ООО МТ «Пресс», 2001. — 296 с.

5. *Панфилов А. С.* Системный подход в организации управления предприятием / А. С. Панфилова. — М.: Знание, 1989. — 64 с.
6. *Стасюк В. П.* Модели адаптивного управления предприятием: монография / В. П. Стасюк. — Донецьк: ДонНУ, ООО «Юго-Восток, ЛТД», 2003. — 224 с.
7. Большая советская энциклопедия: в 30 томах / Под ред. А. М. Прохорова; 3-е изд. — М.: Советская энциклопедия, 1969—1978.
8. Економічна енциклопедія / Відп. ред. С. В. Мочерний: у 3 т. — К.: Видавничий центр «Академія», 2002. — Т. 3 (Р—Я). — 952 с.
9. Большой бухгалтерский словарь: 10000 терминов / Ред. А. Н. Азрилиян, авт.-сост. М. Ю. Агафонова. — М.: Институт новой экономики, 1999. — 574 с.
10. Словарь современных экономических и правовых терминов / Под ред. В. Н. Шимова, В. С. Каменкова. — Мн.: Амалфея, 2002. — 816 с.
11. *Саймон Герберт А.* Менеджмент в организациях: монография / Г. А. Саймон, Д. У. Смитбург, В. А. Томпсон; [общ. ред. А. М. Емельянова]; сокр. пер. с англ. — М.: Экономика, 1995. — 335 с.
12. *Мазур И. И.* Корпоративный менеджмент: справочник для профессионалов / И. И. Мазур. — М.: Высшая школа, 2003. — 1077 с.
13. *Файоль А. М.* Энциклопедия современного управления / А. М. Файоль. — М.: ВИПК Энерго, 1992. — Т. 1. — 300 с.
14. *Новиков Д. А.* Теория управления организационными системами: монография / Д. А. Новиков. — М.: МПСИ, 2005. — 574 с.
15. *Пономаренко В. С.* Стратегічне управління розвитком підприємства: навчальний посібник / В. С. Пономаренко, О. І. Пушкар, О. М. Тридід. — Харків: Вид. ХНЕУ, 2002. — 640 с.
16. *Хриков Є.М.* Управління навчальним закладом: навч. посіб. / Є. М. Хриков. — К.: Знання, 2006. — 365 с.

Тези розміщено за посиланням:

<http://goo.gl/na8hvc>